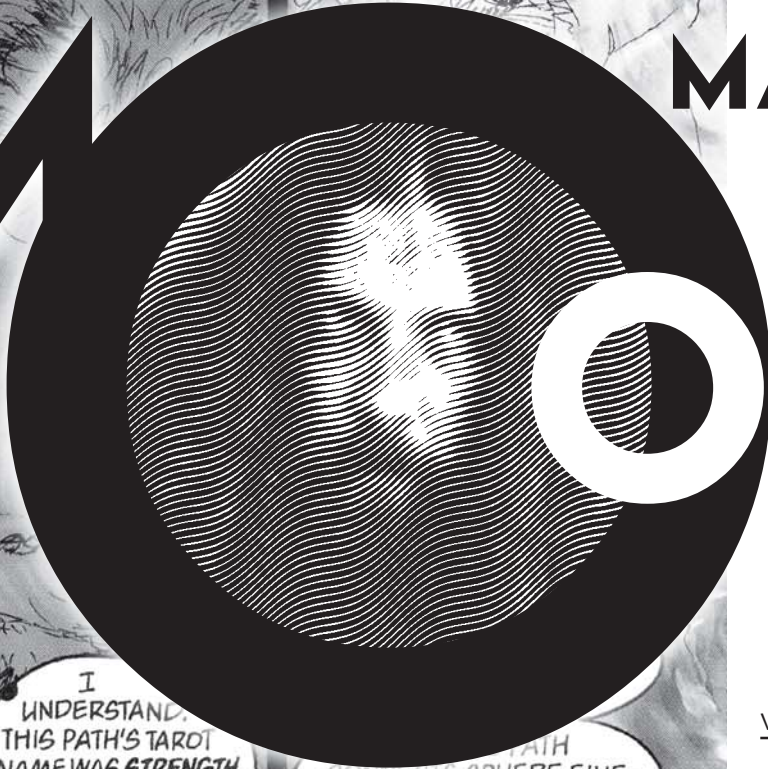

ALAN

M

MAANINEN MAAGI ORE

I UNDERSTAND. THIS PATH'S TAROT NAME WAS **STRENGTH**, THEN CROWLEY CHANGED IT TO **LUST**.

CONSIDERED **ONE** WAY, SHE'S SOME DRUNK 'HO RIDIN' A £\$%&'N' LION. IT'S **STRENGTH**, BUT IT'S **AMORAL**.

CONSIDERED **ANOTHER**, THAT CUP MEANS **COMPASSION**. SHE'S TEMPERING **JUDGMENT** WITH **MERCY**.

'S WHERE WE'RE **HEADED**, GIRL-FRIENDS...

THAT BROAD RIDIN' THE **LION** LOOKS PRETTY **WILD**. WHAT'S **SHE** SUPPOSED TO **SYMBOLIZE**?

OR IS SHE JUST **ADVERTISIN'** ROLLIN' **ROCK** OR SOME-

Vesa Kataisto

Alan Moore on syntynyt vuonna 1953 Northamptonissa, Englannissa. Hän oivalsi jo varhaisteini-ikäisenä, ettei sarjakuvia oltu suunnattu vain lapsille. Koska esimerkiksi MADia tekivät aikuiset, tarinoista löytyi viestejä useammille kohderyhmille.

Koulun konservatiivinen rehtori (joka myöhemmin hirttäytyi) ei tajunnut hippeilevää ja uudesta scifistä (Burgess, Sinclair, Moorcock) innostunutta Moorea. Kun 17-vuotias Alan kärähti LSD:n välittämisestä, rehtori antoi tälle paitsi kenkää koulustaan, myös kirjoitti paimenkirjeen kaikille alueen taidekouluille.

Moore eläti itsensä sekalaisilla pätkätoilla, kunnes tutustui Steve Mooreen (ei sukua) eräässä Britannian ensimmäisistä sarjakuvatapahtumista. Steve opetti Alanille sarjakuvakäsikirjoittamisen alkeet ja ohjasi tämän hakemaan töitä mm. 2000AD-lehdestä.

Naimisiin mennyt Moore havaitsi, ettei hän ollut tarpeeksi taitava ja nopea piirtäjä elättääkseen kaksilapsista (tyttäret Leah ja Amber) perhettä. Niinpä hän keskittyi kirjoittamiseen.

1980-luvun alussa amerikkalainen DC-kustantamo teki ensimmäisen

kalastelunsa Britteihin löytäkseen tuoretta verta uudistamaan jämähtäneitä sarjojaan. Vuonna 1982 perustetun Warrior-lehden sarjat kuten Marvelman ja V for Vendetta vakuuttivat jenkit, kustannustoimittaja Len Wein etsi Mooren käsiinsä ja hän sai kirjoitettavakseen tarinan suomörkö Swamp Thingistä.

Moore otti pestin vastaan mielellään, sillä Warrior oli mennyt konkkaan ja 2000AD:n kanssa sukset olivat risettyneet Halo Jonesin balladin oikeuksista.

Suo-oliosta ja samassa lehdessä esittäytyneestä John Constantinesta tuli Mooren läpimurto. Sitä seurasi täysin oma superprojekti, Watchmen, jonka sarjakuvitti maanmies Dave Gibbons.

Suosion kasvaessa Moore kavahti fanien ylipursuavaa ihailua ja erakoitui Northamptoniin. Vaimon lähdettyä parisunnan yhteisen rakastajattaren mat-

kaan Moore aloitti seurustelu- ja työsuhteen Melinda Gebbin kanssa.

Myös DC:n ja Mooren tiet erosivat tekijänoikeus- ja asennekiistan jälkeen. Moore oli kokeillut omakustantamista, mutta Mad Love -kustantamo ei jaksanut edes Mooren nimen varassa.

Rakkaus vanhaan pulp-kirjallisuuteen syttyi mummittimaisen Helvetistä -teoksen myötä (From Hell, 1989 - 98). Image-kustantamolle Moore teki myös lempeitä pilkkasarjoja lapsuutensa Marvel-hahmoista ym. Itselleen Marvelille Moore on kieltäytynyt työskentelemästä koskaan, sillä yhtiö ei hyväksynyt alkujaan brittiläisen 1950-luvun hahmon, Marvelmanin nimeä, vaan jenkki-julkaisua varten hahmosta piti tehdä Miracleman.

Wildstorm-yhtiö antoi Moorelle koonan oman tuotantolinjan America's Best Comics, ja kiivaassa tahdissa ilmes-

tyivät antologiajulkaisu Tomorrow Stories, Top10, Tom Strong ja Promethea. Kerrassaan merkittävien herrasmiesten liiga on niin ikään ABC-tuotantoa, mutta kun Wildstorm 1999 myytiin DC Comicsille, Moore vaati ja sai pysyä itsenäisenä tekijänä Wildstormin leivissä.

Moore ei ole juuri näyttäytynyt julkisesti 1990-luvun alun jälkeen, mutta on kuitenkin osallistunut eräisiin gnostilaisen magiikan sävyttämiin musiikkalisiin performansseihin The Moon and Serpent Grand Egyptian Theatre of Marvelsin riveissä.

Lost Girls-teoksen viimein valmistuttua Moore suostui viimein promootio-kiertueelle. Jotakin asenteen muutoksesta kertoo sekin, että Northamptonin maagi suostui antamaan äänensä Simpsoneihin, sarjan 18. tuotantokauden jaksoon Husbands and knives.

Supersankarien maailmanloppu?

Esittelemme seuraavassa kaksi näkökulmaa Alan Mooren ja Dave Gibbonsin teokseen Vartijat. tarkastelijoina Harri Römpötti ja Otto Sinisalo.

Dave Gibbons ja Alan Moore:
Vartijat (Watchmen)
Suom. Jouko Ruokosenmäki
EGMONT

Vartijat taitaa tosiaankin olla maineensa veroinen, paras supersankarisarjakuva kautta aikojen. Mutta se on supersankarisarjakuva, lajityyppiä, joka on tehty keskenkasvuisille. Aikuisten aiheiden liittäminen siihen on väistämättä vähän sääliä ja hoo-poa.

Suomeksi 1980-luvun lopussa ilmestynyt sarjakuva saadaan huimasti jälkijunassa, mutta sen historiallisen aseman vuoksi julkaiseminen on kulttuuriteko. Vartijat sijoittuu vuoteen 1985, jolloin kylmä sota uhkasi vielä kuumeta ydinsodaksi minä päivänä tahansa.

Lähtöoletus on, että 1930-luvun lopussa Teräsmies ja muut supersankari-

©DC Comics

sarjakuvat innostivat joitakin aikuisia ihmisiä bodaamaan, vetämään päälleen trikoot ja naamarit, keksimään itselleen hassuja nimiä ja juoksentelemaan hakkamassa pikkurikollisia.

Ajatus voisi olla hassu, ellei Vartijat olisi aika tosikkomainen teos. Tuolloin

jo kolmikymppinen käsikirjoittaja Alan Moore on ladannut varsinaiseen läpimurtoonsa runsaasti itsetietoista kikkailua, joka korostaa (teko)taiteellisuutta enemmän kuin luistavaa kerrontaa.

Pienempinä annoksina aikatasoja ja tapahtumapaikkoja kerrottavat leikkaukset olisivat eteviä. Toisto syö niistä hienovaraisuuden ja uuvuttaa. Mooren ehkä edelleen parhaassa teoksessa, laajassa Helvetistä-sarjassa, kerronta konstailee paljon vähemmän.

Aluksi seurataan Rorschachia, joka on saanut nimensä psykologian yhdestä kliseestä, musteläiskätestistä. Aika nokkelaa. Luonteeltaan nihilistinen hyypiö muistuttaa samoihin aikoihin seikkaillutta Frank Millerin psyko-Batmania. Aika ilmeistä.

Monista sivuhahmoista eniten huomiota saa lehtikioskia pitävä ”jokamies”, joka edustaa katutasen näkökulmaa suurvaltapolitiikan herättämiin pelkoihin. Sitä jaaritusta riittää väsyttävän paljon. Vartijat onkin sarjakuvan historian raskas-soutuisimpia lukukokemuksia.

Lapsellisinta Vartijoissa on, että Moore tosiaan yritti tarjota kylmään sotaan jonkinlaisen ratkaisun. Se on pikkupoikamainen versio jonkinlaisesta linkolalaisen uhmakkaasta näkemyksestä: uhrataan muutama miljoona ihmistä, jotta loppumaailma pelastuisi.

Moore hoitaa ajatuksensa moraalisen nikottelunkin itse, mutta väittää silti sen johdonmukaisuutta aukottomaksi. Vähän myöhemmin historia osoitti, että maailma selvisi suurvaltojen vastakkainasettelusta murehtimaan muita maailmanlopun syitä.

Mutta eihän supersankareille ole koskaan oikein riittänyt mikään maailmanloppua pienempi uhka.

Dave Gibbonsin piirrosjälki sopii tarinaan sikäli hyvin, että se sitoo Vartijat visuaalisesti supersankarien perinteeseen. Viiva on vähän jäykkää ja pyrkimys realismiin ontuu, kun ihmishahmojen anatomia on kömpelöä.

Piirroksiakin kannattaa verrata Helvetistä-sarjaan. Eddie Campbellin orgaaninen jälki herätti henkiin sadan vuoden takaisen Lontoon paremmin kuin Gibbonsin kylmät viivat oman aikansa New Yorkin.

Vartijoissa on mukana myös yksi supersankari, jolla on ylikuonnollisia supervoimia. Tohtori Manhattan on esimurrosikäinen kuiva uni, mahdollaan jumalan veroinen mutta tunne-elä-

©DC Comics

Alan Moore – Dave Gibbons:
Vartijat
Suomennos Jouko Ruokosenmäki
EGMONT

Alan Mooren ja Dave Gibbonsin merkkiteos Watchmen (1986) on käännetty lopulta suomeksi ja on todettava, että Vartijoiden Suomalaitoksen toimitustyö on inspiroitunutta. Käännöstyö on vaatinut epäilemättä paljon hiekkä ja kyyneliä, mutta lopputulos tavoittaa alkuperäisteoksen hengen kiitettävästi.

Vartijat lienee yksi kaikkien aikojen analysoiduimmista sarjakuvista. Kylmän sodan vainoharhan värittämässä tarinassa eläkkeelle vetäytyneet supersankarit joutuvat palaamaan vielä kerran trikoiisiin maailmanlopun uhan edessä.

Mooren kirjoittamat sankarit ovat kaukana yli-ihmisistä ja tunnistettavalla tavalla ongelmaisia ja heikkoja. Vartijoiden ihmiskuvaus on etäännyttävää, suorastaan nihilististä. Aivan kuin Moore tarkkailisi lasilevyllä harhailevia hahmojaan mikroskoopin takaa.

Vaikka kyseessä on 1980-luvulle sijoittuva perioditarina, on Vartijat kestänyt aikaa

hyvin. Tarinan miljöö on paikoin vanhentunut, mutta teoksen keskeiset, eksistentialistiset teemat vaikuttamisesta – tai sen mahdottomuudesta – puhuttelevat edelleen.

Vartijat oli ilmestymisajankohtanaan supersankarigenren puberteetin airut. Se oli selkeästi aikuisten aikuisille kertoma tarina, joka innoitti lukuisia jäljittelijöitä. Valitettavasti suurin osa Mooren ja Gibbonsin jalanjälkiä seuranneista supersankarisarjakuvista tyytyi kyllästämään tarinat kyynisellä väkivallalla ilman esikuvansa syvyyttä.

Olisikin suorainen loukkaus teosta kohtaan määritellä se ainoastaan supersankarigenren kritiikiksi. Havainto, että kirkasotsainen supersan-

mältään kylmä kala. Manhattanin seksikin on kuin pikkupojan kuvitelmaa, hajutonta ja mautonta epäerotikkaa.

Vartijoiden suurin saavutus on, että se osoittaa lopullisesti, kuinka toivotonta on ottaa vakavasti alkujaan lapsille mitoitettuja fantasioita ja yrittää siirtää ne todelliseen maailmaan, jossa on sellaisia aikuisia asioita kuin seksi, politiikka ja mutkikkaat ihmissuhteet.

Siihen aikaan lajityyppi oli kai pakollinen viitekehys, jotta pääsi julkaisukynnyksen yli. Moore luultavasti tarvitsi hommaan tahallista väärinymmärrystä enemmän kuin aitoa älyllisyyttä. Vartijat onkin pikemmin naurettava kuin hauska. Mahtipontisuus ja melodramaattisuus pitkästyttää.

”Kriittisten” ja ”älyllisten” supersankarisarjakuvien, Mooren Vartijoiden ja Millerin Batmanin, jälkeen koko lajityyppi näyttääkin lasketelleen alamäkeä. Kaupallinen suosio on hiipunut eikä juuri mikään ole enää herättänyt kiinnostusta fanipoikien hermeettisten piirien ulkopuolella.

Harri Römppötti

Verkkarit päälle vai ei, tuumailee Pöllö -Dan.

kari ei voi toimia mielekkäästi ”todellisessa” maailmassa, jossa ei ole mustavalkoisia moraalisia valintoja, ei vaadi kovinkaan merkillistä pohdintaa. Vartijoiden mestarillisuus on sen valtaviin mittoihin yltävässä yhtenäisyydessä. Hahmojen ja niiden risteävien tarinoiden, erilaisten viittausten, kerronnan tasojen ja teemojen määrä hengästyttää. Supersankariaihe on vain kristallinen yksi sivu.

Tätä kirjoitettaessa Vartijat-filmatisointi on jälleen suunnitteilla. Ajatus tuntuu absurdilta, sillä vaikka Vartijat on vahvan visuaalinen teos, on se myös leimallisesti sarjakuva. Sen toteuttaminen missään muussa ilmaisumuodossa tuntuu haaskaukselta, niin paljon Moore ja Gibbons käyttävät sarjakuvalla ainutlaatuisia kerrontatekniikoita. Risteävien kuva- ja tekstinarratiivien vastakkainasettelut lataavat kuviin merkitystä samalla, kun erilaisilla toistuvilla kuvallisilla symboleilla siirrytään ei ainoastaan kohtauksesta vaan myös ajatuksesta toiseen. Harva teos on näin puhtaasti nimenomaan sarjakuva.

Otto Sinisalo

